

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการตรวจวินิจฉัย semen ของผู้มีอาการสงสัยป่วยเป็นวัณโรค ที่ห้องปฏิบัติการ
อ้างอิงชันสูตรวัณโรคแห่งชาติ สำนักวัณโรค กรมควบคุมโรค

FACTORS AFFECTING QUALITY OF *Tuberculosis* DIAGNOSIS IN SUSPECTED CASES

THE NATIONAL *Tuberculosis* REFERENCE LABORATORY, DEPARTMENT OF DISEASE CONTROL.

ชนิดตัว บุญอินทร์ 4936322 PHPH / M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกนริหารสาธารณสุข

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ปิยธิดา ศรีเดช ต.ค., พีระ ครีกครีนจิตร วท.ม.(ชีวสัตว์)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการตรวจวินิจฉัย semen ของผู้มีอาการสงสัยป่วยเป็นวัณโรค ที่ห้องปฏิบัติการอ้างอิงชันสูตรวัณโรคแห่งชาติ สำนักวัณโรค กรมควบคุมโรค เก็บข้อมูลจากผู้ที่มารับบริการตรวจวินิจฉัย semen ของหัวเชื้อวัณโรครายใหม่ และจะใช้ผลการตรวจครั้งแรก จำนวน 394 คน โดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา แสดงค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ใช้การทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการตรวจวินิจฉัย semen ของผู้มีอาการสงสัยป่วยเป็นวัณโรค จากผลการประเมินผลการอ่านสไลด์ของผู้ปฏิบัติงานประจำ (ผู้ถูกประเมิน) เปรียบเทียบกับผลความคาดเคลื่อนของการตรวจวินิจฉัย semen ด้วยกล้องดูดีของจุลทรรศน์ จำนวน 394 ตัวอย่าง มีผลการอ่านสไลด์ถูกต้องตรงกัน ร้อยละ 98.7 ผู้ปฏิบัติงานประจำอ่านไม่พนเข็อทันครดแต่ผู้ประเมินอ่านพนเข็อทันครด (ผลลบปลอม) ร้อยละ 0.6 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ผู้ปฏิบัติงานประจำอ่านพนเข็อทันครดแต่ผู้ประเมินอ่านไม่พนเข็อทันครด (ผลบวกปลอม) ร้อยละ 6.1 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานความคาดเคลื่อนของการตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์ โดยเกณฑ์จะยอมให้เกิดผลบวกปลอมไม่ได้แม้แต่แผ่นเดียว ขณะที่ความรู้และทัศนคติของผู้รับบริการบางข้ออยู่ในระดับไม่ได้เกี่ยวกับการเก็บ semen ของผู้มีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก คือ คุณภาพ semen ที่เก็บได้เป็น semen ที่เป็นน้ำลายหรือน้ำลาย ร้อยละ 92.4 คุณภาพ semen ของขั้นตอนการตรวจวินิจฉัยส่วนใหญ่ไม่ดี ส่งผลให้การ semen รับน้ำลาย แต่ไม่ส่วนมาก พนว่า ด้านผู้ให้บริการ คือ คุณภาพ semen ความหนาบาง ความสม่ำเสมอของสไลด์ และการอ่านสไลด์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการตรวจพนเข็อทันครดด้วย กล้องจุลทรรศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p value < 0.001 ดังนั้นควรให้สุขศึกษาแก่ผู้รับบริการโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เพื่อวัดความสำเร็จของการสื่อสารหรือถ่ายทอด และ ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้บุคลากรได้รับความรู้ใหม่ๆ และทราบในการตรวจวินิจฉัยตามสมรรถนะบุคคลากร โดยการรายงานผลข้อมูล การประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การบริหารจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้สู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่การปฏิบัติงานจริง

คำสำคัญ : คุณภาพ / การตรวจวินิจฉัย / semen / กล้องจุลทรรศน์

FACTORS AFFECTING QUALITY OF *Tuberculosis* DIAGNOSIS IN SUSPECTED CASES THE NATIONAL *Tuberculosis* REFERENCE LABORATORY, DEPARTMENT OF DISEASE CONTROL.

CHANATTREE BOONIN 4936322 PHPH / M

M.Sc.(PUBLIC HEALTH) MAJOR IN PUBLIC HEALTH ADMINISTRATION

THESIS ADVISORY COMMITTEE : PIYATHIDA TRDECH Dr.P.H., PEERA KRUEGKRUENJIT M.Sc.

ABSTRACT

This is descriptive research whose objective is to study the factors that affect quality of *Tuberculosis* diagnosis in suspected cases at the National *Tuberculosis* Reference Laboratory, Department of Disease Control. The data was collected from 394 persons who visited TB clinics for newly suspected *Tuberculosis* diagnosis by using the first result of sputum examination and a questionnaire. The data analysis used descriptive statistics to show percentage, mean, standard deviation and Chi-square test results.

The results of this study indicate that the agreement rate of the quality on *Tuberculosis* diagnosis of the suspected cases using 394 smear slide examinations between permanent officers (persons making the initial assessment) and controllers was 98.7 %. The sputum examination showed that results not found by permanent officers on white acid fast bacilli were found by the controller to be 0.6 % of cases. That is in the acceptable level grade of false negatives. The discrepancy between acid fast bacilli found by permanent officers to acid fast bacilli not found by the controller was 6.1%. This is unacceptable for the false positive slides. The knowledge and attitude about sputum collection of the suspected cases was not good. This affected the behavior of these people in that they produced unsatisfactory sputum quality as the sputum was mixed with saliva and was saliva alone in 92.4 % of cases. Most of the bad sputum quality was caused by thin and uneven smear slides. The results of macroscopic examination on items of thick and thin smear slides, evenness of the smears, and the reading of AFB smears showed relation to quality of *Tuberculosis* diagnosis by microscope p value < 0.001. Thus, hygiene should be taught to the users via the theory on knowledge, attitude and behavior for assessment success in the communication or relay. Permanent officers should receive new knowledge on checking following Human Resource Development guidelines by using feed back reports from the Learning Organization Knowledge Management and Community of Practices.

KEY WORDS : QUALITY / DIAGNOSIS / SPUTUM / MICROSCOPY

96 pages